

Wykaz skrótów / 13

Wstęp / 17

Rozdział I

Dozwolony użytek w prawie autorskim / 25

1. Zagadnienia wstępne / 25
2. Metoda regulacji / 26
3. Licencja, dozwolony użytek prywatny i publiczny – kłopoty terminologiczne / 31
4. Dozwolony użytek publiczny: krótki przegląd najważniejszych form / 37
5. Rola zasady lojalności z art. 35 pr. aut. / 38
6. Wykładnia przepisów o dozwolonym użytku / 43
7. Wokół konstrukcji dozwolonego użytku / 45
 - 7.1. Postawienie problemu / 45
 - 7.2. Treść praw autorskich / 46
 - 7.3. Dozwolony użytek w relacji do treści prawa autorskiego / 52
 - 7.4. Dozwolony użytek jako prawo podmiotowe czy konstrukcja alternatywna? / 58

Rozdział II

Cytat na gruncie literaturoznawstwa, muzykologii i filmoznawstwa / 73

1. Przyczyny rozszerzenia badań poza ramy prawa autorskiego / 73
2. Cytat na tle intertekstualności / 74

3. Geneza cytatu i jego społeczno-kulturowe uwarunkowania / 77
4. Cytat w ujęciu w literaturoznawstwa / 79
 - 4.1. Definicja cytatu i jego cechy konstytutywne / 79
 - 4.2. Obecność cytatu w utworze – aspekty jakościowe i ilościowe / 84
 - 4.3. Funkcje cytatu literackiego / 85
 - 4.4. Cytat jako źródło „asocjacyjnej aury” / 94
 - 4.5. Cytat dosłowny a jego dalej idąca modyfikacja / 94
 - 4.6. Problematyka nadużycia cytatu / 96
 - 4.7. Cytat literacki a współczesne środki masowego przekazu / 99
5. Cytat z punktu widzenia muzykologii / 100
 - 5.1. Pojęcie *ante-factu* / 100
 - 5.2. Spokrewnione z cytatem formy wykorzystywania cudzego materiału / 101
 - 5.3. Cytat muzyczny – próba wyodrębnienia zjawiska wśród innych form / 106
 - 5.4. Ogólne funkcje i natura cytatu muzycznego / 109
 - 5.5. Wyrazistość cytatu muzycznego / 120
6. Cytat w filmoznawstwie / 121
 - 6.1. Uwagi wstępne / 121
 - 6.2. Cytat filmowy na tle intertekstualnej typologii G. Genette’a / 123
 - 6.3. Cytaty z innych dziedzin sztuki występujące w dziełach filmowych / 131
7. Przykłady cytatów w innych dziedzinach sztuki / 136

Rozdział III

Cytat w świetle postanowień konwencji międzynarodowych / 139

1. Wprowadzenie / 139
2. Konwencja berneńska / 140
 - 2.1. Podstawowe zasady / 140
 - 2.2. Prawo cytatu na gruncie konwencji berneńskiej w perspektywie historycznej / 142
 - 2.3. Aktualna redakcja konwencji berneńskiej w zakresie prawa cytatu i jej wykładnia / 144
3. Inne konwencje międzynarodowe / 150

Rozdział IV

Problematyka cytatu na gruncie prawa Unii Europejskiej / 152

1. Wprowadzenie / 152
2. Ograniczenia praw autorskich ze szczególnym uwzględnieniem cytatu / 153

Rozdział V

Prawo cytatu w wybranych ustawodawstwach innych państw / 157

1. Wprowadzenie / 157
2. Cytat w wybranych ustawodawstwach krajowych / 158
 - 2.1. Francja / 158
 - 2.2. Niemcy / 159
 - 2.3. Wielka Brytania / 161
 - 2.4. Włochy / 164
 - 2.5. Hiszpania / 165
 - 2.6. Państwa skandynawskie (Finlandia, Szwecja, Dania i Norwegia) / 167
 - 2.7. Stany Zjednoczone / 168

Rozdział VI

Historia regulacji prawa cytatu w Polsce / 170

1. Zagadnienia wstępne / 170
2. Historyczny przegląd regulacji z zakresu prawa cytatu / 171
 - 2.1. Prawo obowiązujące w Polsce porozbiorowej / 171
 - 2.1.1. Uwagi wprowadzające / 171
 - 2.1.2. Zabór pruski / 171
 - 2.1.3. Zabór austriacki / 175
 - 2.1.4. Zabór rosyjski / 176
 - 2.2. Regulacja normatywna z okresu międzywojennego / 177
 - 2.3. Ustawa o prawie autorskim z 1952 r. / 182

Rozdział VII

Cytat w polskiej ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych / 186

1. Ogólna charakterystyka aktualnej regulacji prawnej / 186
 - 1.1. Uwagi wstępne / 186
 - 1.2. Podziały przesłanek prawa cytatu, ich natura i funkcja / 192
 - 1.3. Rola zwyczaju w regulacji zagadnień związanych z cytowaniem / 194

- 1.4. Prawo cytatu a wola stron / 199
- 1.5. Kwestia wynagrodzenia / 202
2. Cytat jako pomost pomiędzy utworami / 203
 - 2.1. Uwagi wprowadzające / 203
 - 2.2. Pojęcie utworu jako przedmiotu ochrony autorskoprawnej / 204
 - 2.2.1. Analiza regulacji normatywnej / 204
 - 2.2.2. Poszczególne wybrane typy utworów i przesłanki ich oryginalności / 205
 - 2.2.2.1. Uwagi wstępne / 205
 - 2.2.2.2. Twórczość literacka i naukowa / 206
 - 2.2.2.3. Dzieła muzyczne / 209
 - 2.2.2.4. Utwory audiowizualne / 213
 - 2.2.3. Ochrona części utworu / 218
 - 2.2.4. Przenikanie się różnych typów twórczości a cytowanie / 222
 - 2.2.5. Cytat w cytacie i tzw. cytaty z drugiej ręki / 226
 - 2.2.6. Ustawowe wyłączenia spod ochrony autorskoprawnej / 227
 - 2.2.7. Wygaśnięcie autorskich praw majątkowych / 236
 - 2.3. Utwór stanowiący samoistną całość jako przesłanka prawa cytatu / 238
 - 2.4. Warunek rozpowszechnienia cytowanego utworu / 245
 - 2.4.1. Pojęcie „rozpowszechnienia” / 245
 - 2.4.2. Eksploatacja utworu udostępnionego bez zgody twórcy / 250
 - 2.4.3. Niefortunność redakcji art. 29 ust. 1 pr. aut. / 253
 - 2.5. Kwalifikacja dzieła zawierającego cytaty / 255
 - 2.5.1. Uwagi ogólne / 255
 - 2.5.2. Koncepcje dotyczące budowy utworu / 255
 - 2.5.3. Mechanizm cytowania / 260
 - 2.5.4. Próba ułożenia utworu zawierającego cytaty i sens takich zabiegów / 262
3. Ustawowe cele prawa cytatu / 265
 - 3.1. Uwagi wstępne / 265
 - 3.2. Charakterystyka poszczególnych celów prawa cytatu / 268
 - 3.2.1. Wyjaśnianie / 268

- 3.2.1.1. Pojęcie. Zagadnienie obiektywizacji przestanki / 268
- 3.2.1.2. Wyjaśnianie a wzmocnienie punktu widzenia i argumentacja / 271
- 3.2.1.3. Ontologiczne aspekty cytatu użytego w funkcji wyjaśniania / 273
- 3.2.1.4. Przykłady zastosowania cytatu eksplikatywnego / 274
- 3.2.1.5. Przestanka wyjaśniania w judykaturze / 276
- 3.2.2. Nauczanie / 278
 - 3.2.2.1. Pojęcie / 278
 - 3.2.2.2. Zasięg rozpowszechnienia cytowanych treści / 280
- 3.2.3. Analiza krytyczna / 281
 - 3.2.3.1. Brak tradycji w polskich regulacjach autorskoprawnych / 281
 - 3.2.3.2. Treść pojęcia / 282
 - 3.2.3.3. Przedmiot analizy krytycznej / 287
 - 3.2.3.4. Przykłady zastosowania cytatu na podstawie omawianej funkcji / 293
 - 3.2.3.5. Wpływ przestanki analizy krytycznej na wielkość zapożyczenia / 294
 - 3.2.3.6. Inne okoliczności i ich wpływ na ocenę poprawności cytowania / 295
- 3.2.4. Prawa gatunku twórczości / 297
 - 3.2.4.1. Kontrowersje wokół pojęcia. Dwa stanowiska interpretacyjne / 297
 - 3.2.4.2. Parodia, pastisz, satyra i karykatura / 302
- 3.3. Przegląd posługiwania się cytatami w kontekście ich funkcji w utworze / 309
 - 3.3.1. Sampling / 309
 - 3.3.2. Kolaż i montaż / 313
 - 3.3.3. Działalność reklamowa / 318
 - 3.3.4. Cytat-motto i cytat-podsumowanie / 321
 - 3.3.5. Tytuł utworu / 323
 - 3.3.6. Cytat-ornament / 326
 - 3.3.7. Cele informacyjne / 329
 - 3.3.8. Korpusy tekstowe / 331

- 3.3.9. Mapki i wykresy w internecie / 334
- 3.3.10. Dekompilacja programów komputerowych / 335
- 3.4. Podsumowanie / 336
- 4. Rozmiar dozwolonego cytatu / 338
 - 4.1. Wprowadzenie / 338
 - 4.2. Funkcje rozmiaru cytatu i sposób jego regulacji / 339
 - 4.3. Ustawowe kryteria rozmiaru cytatu / 341
 - 4.3.1. Urywki utworów / 341
 - 4.3.1.1. Pojęcie / 341
 - 4.3.1.2. Pytanie o zasadność posługiwania się kryteriami ilościowymi / 345
 - 4.3.1.3. Punkt odniesienia rozmiaru przejętego urywka / 347
 - 4.3.2. Drobne utwory / 349
 - 4.3.3. Rola klauzul generalnych z art. 35 pr. aut. / 351
 - 4.3.4. Cele cytatu / 352
 - 4.4. Rozmiary cytatu w świetle orzecznictwa / 355
 - 4.4.1. Judykatura polska / 355
 - 4.4.2. Orzecznictwo sądów zagranicznych / 358
 - 4.5. Rekapitulacja rozważań / 360
- 5. Rozpoznawalność cytatu / 361
 - 5.1. Uwagi wstępne / 361
 - 5.2. Aspekt negatywny / 364
 - 5.2.1. Utwory literackie i naukowe / 364
 - 5.2.2. Utwory muzyczne / 368
 - 5.2.3. Utwory audiowizualne / 370
 - 5.3. Strona pozytywna / 373
 - 5.3.1. Charakterystyka regulacji / 373
 - 5.3.1.1. Ogólne zagadnienia interpretacyjne / 373
 - 5.3.1.2. Wyjątki od obowiązku podania oznaczenia źródłowego / 377
 - 5.3.1.3. Skutki niezachowania obowiązków wynikających z art. 34 pr. aut. / 382
 - 5.3.1.4. Pozostałe zagadnienia wyłaniające się na gruncie art. 34 pr. aut. / 385
 - 5.3.2. Rozpoznawalność w sensie dodatnim w zależności od typu twórczości / 387
 - 5.3.2.1. Utwory literackie i naukowe / 387

5.3.2.2.	Utwory muzyczne	/ 389
5.3.2.3.	Dzieła audiowizualne	/ 392
5.3.3.	Oznaczenia internetowe	/ 398
6.	Dosłowność cytatu	/ 401
6.1.	Uwagi wstępne	/ 401
6.2.	Dosłowność w poszczególnych typach twórczości	/ 403
6.2.1.	Dzieła literackie i naukowe	/ 403
6.2.2.	Dzieła muzyczne	/ 409
6.2.3.	Utwory audiowizualne	/ 410
7.	Cytat a inne licencje ustawowe	/ 412
7.1.	Uwagi wstępne	/ 412
7.2.	Dozwolony użytek uregulowany w art. 29 ust. 2 i 2 ¹ pr. aut.	/ 414
7.3.	Tzw. prawo przedruku	/ 418
7.3.1.	Ogólne założenia regulacji	/ 418
7.3.2.	Przedruk a prawo cytatu	/ 420
7.4.	Pozostałe licencje służące celowi informacyjnemu	/ 425
7.4.1.	Forma dozwolonego użytku określona w art. 26 pr. aut.	/ 425
7.4.2.	Licencja z art. 33 pkt 2 pr. aut.	/ 429
7.4.3.	Inne postacie dozwolonego użytku publicznego	/ 430
8.	Podsumowanie	/ 432
	Zakończenie	/ 435
	Literatura	/ 451

Leszek Małek – doktor nauk prawnych, nauczyciel akademicki i adwokat. Specjalizuje się w prawie cywilnym, a przede wszystkim w prawie własności intelektualnej. Jest autorem publikacji z zakresu prawa autorskiego i prawa prasowego.

■ Monografia jest pierwszym w Polsce kompleksowym opracowaniem autorskoprawnej problematyki cytatu. Autor omawia aksjologiczne i teoretycznoprawne podstawy uprawnienia do cytowania na tle konstrukcji dozwolonego użytku publicznego, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości objaśniania go zarówno w kategoriach prawa podmiotowego, jak i w sposób alternatywny.

■ Regulacje prawa międzynarodowego, unijnego oraz obowiązujące w innych państwach stają się podstawą rozważań na temat istotnych kwestii o znaczeniu praktycznym, jak: cechy utworu inkorporującego zapożyczenie, wymóg rozpowszechnienia dzieła podlegającego przytoczeniu, funkcje, rozmiary i rozpoznawalność oraz relatywna dosłowność cytatu.

■ Autor podejmuje próbę wyjaśnienia wątpliwości dotyczących m.in. interpretacji przesłanki praw gatunku twórczości, sposobu określenia dopuszczalnej wielkości zapożyczenia czy spełnienia postulatu rozpoznawalności cytatu w niektórych rodzajach dzieł. W pracy dokonano także oceny różnorodnych zjawisk społecznych takich jak: *sampling*, *collage* czy przytaczanie fragmentów utworów słowno-muzycznych w reklamach radiowych i telewizyjnych – wraz z próbą zakwalifikowania ich jako cytatów. Książka zawiera przykłady z orzecznictwa, w tym również zagranicznego; zostały w niej także zaprezentowane stanowiska i poglądy wyrażane w literaturze prawniczej.

■ Publikacja zawiera wskazówki dotyczące tego, jak postąpić się cytatem w sposób zgodny z obowiązującymi przepisami prawa. Korzystać z niej mogą osoby naukowo lub zawodowo zajmujące się prawem autorskim, jak również twórcy utworów naukowych, literackich, filmowych czy muzycznych.